

Катерина ВАЩЕНКО,

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А.С. Макаренка”*

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

Науковий керівник: Людмила МОСКОВЕЦЬ,

*доцент кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін
та інформатики*

*Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А.С. Макаренка”*

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

ЕМОЦІЙНІ БАР'ЄРИ У МІЖОСОБИСТІСНОМУ СПІЛКУВАННІ У СТУДЕНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ

Взаємодія молоді між собою є важливою як для їх особистісного розвитку, соціалізації, так і для виконання спільної діяльності в процесі здобування освіти у закладах вищої освіти. Особливо зросла актуальність даного питання в умовах дистанційного навчання, яке спочатку було зумовлене пандемією COVID-19, а з 2022 року масштабним російським вторгненням в Україну.

Спілкування є однією із базових категорій у психології та розглядається як багатофункціональний процес. У психологічній енциклопедії спілкування трактується як „процес взаємодії між двома або кількома особами, що полягає у обміні інформацією пізнавального або емоційно-оцінного характеру” [4, с. 334]. В. Москаленко зазначає, що спілкування виступає універсальною реальністю людського буття, що зумовлюється та підтримується різноманітними формами людських відносин [2, с. 371]. Спілкування

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

передбачає взаємодію між людьми, породжену потребами сумісної діяльності, в процесі якої відбувається обмін інформацією та взаємовплив [3, с. 79].

Спілкування як процес взаємодії має різні види та типи. Одним із різновидів спілкування є міжособистісне спілкування, яке, згідно поглядів В. Куніциної, передбачає встановлення психологічного контакту, оптимальної психологічної дистанції та формування міжособистісних стосунків. В. Москаленко, М. Бітянова розглядають міжособистісне спілкування як спілкування, що базується на основі тих стосунків, на які соціальні норми і правила здійснюють невиразний вплив [1, с. 50]. В основі міжособистісного спілкування лежать емоції, які відображають ставлення людей один до одного. Міжособистісне спілкування як потреба особистості в інших людях, людяності, виступає важливим чинником самореалізації особистості, у процесі якого вона здійснює пізнання та прийняття своїх сильних і слабких сторін, саморегуляцію, розкриває свої потенції, особистісно зростає [3, с. 81].

Вище зазначене дає підставити стверджувати, що міжособистісне спілкування дозволить здобувачам вищої освіти будувати безпосередню взаємодію, підтримувати неформальні контакти з іншими студентами, отримувати емоційну підтримку. Важливою характеристикою міжособистісного спілкування виступає емпатія, що виявляється у здатності проявляти співчуття та співпереживання до співрозмовника. Проте, часто під час міжособистісного спілкування можуть виникати бар'єри, які утруднюють процес взаємодії між людьми.

Бар'єр психологічний тлумачиться як „психічний стан людини, що виявляється як неадекватна її пасивність”. У спілкуванні розрізняють смислові (взаємне непорозуміння між людьми через різне тлумачення однієї і тієї ж події) та комунікативні бар'єри (проявляється як відсутність емпатії та гнучкої стратегії побудови міжособистісних відносин) [4, с. 40]. Саме бар'єри заважають проявляти співчуття та співпереживання у процесі міжособистісних стосунків. В основі емоційних бар'єрів лежать сильні емоції негативного забарвлення.

З метою визначення емоційних перешкод у міжособистісній взаємодії в студентському колективі нами було використано методику „Діагностика емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні” (В. Бойко). Дослідження проводилося на базі Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка” Полтавської обласної ради зі здобувачами, які отримують освіту на першому бакалаврському рівні вищої освіти та навчаються на 2 і 4 курсі. Вибірка досліджуваних включає 40 студентів, які є представницями жіночої статі. Середній вік досліджуваних складає 19 років. Отримані результати представлені на рис.1.

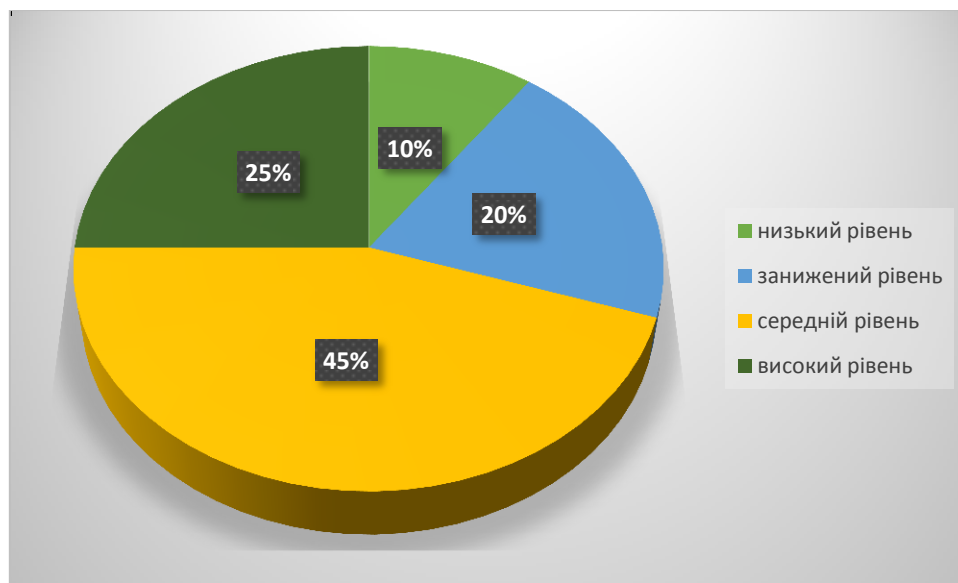

Рис.1. Рівень емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні

Згідно результатів дослідження було встановлено, що у здобувачів вищої освіти у студентському колективі переважає середній рівень емоційних бар'єрів (45%). Такі результати можуть свідчити про ускладнення міжособистісного спілкування „щоденними” емоціями. Припускаємо, що студенти в процесі побудови міжособистісних стосунків відчують труднощі через різноманітні афективні прояви. 25% респондентів мають високий рівень емоційних бар'єрів, що пов'язано із наявністю певних дезорганізуючих емоційних реакцій. Таким досліджуваним важко встановлювати контакти з оточуючими в процесі міжособистісного спілкування, вони не здатні долати емоційні бар'єри. З-поміж

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

здобувачів освіти було виявлено і тих, які мають занижений (20%) та низький рівень емоційних бар'єрів (10%). Такі результати можуть вказувати, що цій категорії студентів емоції не заважають спілкуванню, адже емоційні бар'єри у спілкуванні майже не виникають. 20% здобувачів вищої освіти мають незначні бар'єри в повсякденній взаємодії з оточуючими.

Результати дослідження вказують, що середнє значення емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні здобувачів вищої освіти у студентському колективі складає 10,4, що вказує на переживання ускладнення міжособистісного спілкування „щоденними” емоціями.

Емоційні бар'єри можуть зумовлювати побоювання та хвилювання щодо неприйняття оточуючими, відторгнення одногрупниками. Високий рівень емоційних бар'єрів міжособистісного спілкування може негативно позначитися на розвитку особистості молоді людини, зумовити виникнення конфліктів та порушення процесу соціалізації, стати перешкодою до самореалізації в процесі міжособистісного спілкування.

Отже, міжособистісне спілкування здобувачів вищої освіти у студентському колективі є природною потребою особистості, сприяє її розвитку, соціалізації, самореалізації. Покращує взаємодію у процесі міжособистісного спілкування емпатія, а утруднюють цей процес емоційні бар'єри. Для підвищення ефективності міжособистісного спілкування у студентській групі доцільно формувати здатність долати емоційні бар'єри, розв'язувати конфлікти, виявляти співчуття та співпереживання до одногрупників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваленко О. Г. Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2015. 456 с.

2. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.

3. Московець Л. П. Міжособистісне спілкування як чинник самореалізації особистості. *Нова українська школа : реалії, досвід, перспективи розвитку* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 листоп. 2019 р. Умань : ВПЦ „Візаві”. 2019. С. 78–82.

4. Психологічна енциклопедія / авт.-упор. О. М. Степанов. Київ : „Академвидав”, 2006. 424 с.

Nigar AGAZADE,

student of the second (bachelor) level of higher education of the Azerbaijan University of Languages.

Baku, Azerbaijan

Scientific supervisor: Narmin SUDZHAEVA,

clinical psychologist of the department of psychology of the Azerbaijan University of Languages.

Baku, Azerbaijan

THE MOTIVATION OF UNIVERSITY STUDENTS AS AN ACTUAL ISSUE IN PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY

Pedagogy and psychology coexist in the field of education. Each of these subjects makes a significant contribution. Pedagogy is a branch of knowledge that studies the essence, regularities, principles, methods, and forms of organizing the pedagogical process as a factor and means of human development throughout his or her life. While pedagogy studies the education and upbringing of a person, psychology examines the internal processes of the individual. Both subjects include separate branches of studying individuals at different stages of age development. Some of such branches are pedagogy and psychology of higher education.

An important issue in this field is the problem of student motivation, increasing motivation for learning, activating their interest in subjects, and ensuring successful achievement of educational goals. Any activity, including learning, is based on